

1. H
2. H
3. H
4. H
5. H
6. H
7. H
8. H
9. H
10. H
11. H
12. H
13. H
14. H
15. H
16. H

DISSERTATIO INAUGURALIS
MEDICO - OBSTETRICALIS

DE

ATONIA UTERI
POST PARTUM

EJUSQUE

SEQUELA HÆMORRHAGIA

QUAM

SUB AUSPICIIS DIVINIS

EX AUCTORITATE

GRATIOSISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ
IN ALMA ARGENTORATENSIVM UNIVERSITATE

PRO LICENTIA

SUMMOS IN MEDICINA HONORES

ET PRIVILEGIA DOCTORALIA

RITE ATQUE LEGITIME CAPESSENDI

SOLENNI ERUDITORUM DISQUISITIONI SUBJICIT

MARCUS HUGUENIN

EX COMITATU NEOCOMENSI LOCLENSIS

DIE XXVII. NOVEMBRIS MDCCLXX.

H. L. Q. C.

Argentorati ex Officina Universitatis Heitziana.

DISSERTATIO IN AURUM
MEDICINAE OBSTETRICAE
DE

COMMUNIS
LOCCLENSIS MAGISTRATUS
PRÆFECTIBUS

VIRIS

AMPLISSIMIS PRUDENTISSIMIS
EXPERIENTISSIMIS
AD CINERES USQUE COLENDIS
SPECIMEN HOC ACADEMICUM
SACRUM ESSE VOLUIT

AUCTOR.

PROÆMIUM.

 Feminam gestando, enitendo, nutriendoque novo homini destinata, perpetuis, proh dolor! incommodis, morbis, periculis & ante partum, & in eo, & post eum esse obnoxiam, tristis ac quotidiana observatio docet, ut & hoc respectu vere dixeris, uterum sexcentorum malorum fontem esse. Quid igitur humanitate, quid Medico dignius, quam ut innumerabiles hos affectus, eorum causas, veramque curationis viam rite cognoscat? Lubet, B. L. cum ex Universitatis hujus inclytæ legibus conscribendum mihi incumbat Spe-

A

cimen, ex ea nobilissimæ Artis parte, quæ hujus generis morbos tractat, *obstetricia* scilicet, in quam aliqua mihi prædilectio est, depromere Dissertationis argumentum, dirumque exponere valetudinis genus, quod magnam, eheu! dignissimarum matrum vim, quæ feliciter alias foetum enixæ sunt, de improvise sæpe e medio tollit, sicque dulcissima conjugia solvit. *Atoniam* dico uteri sanguinisque profluvium inde oriundum. Licet enim hinc inde indicasse hunc morbum videantur Autores, licet Cel. DUSSE^{a)}, quantum perquirere potui, inter Gallos primus aliquid de nostro morbo monuerit; atque Cel. LEVRET^{b)} ex suis quoque observatis, quæ docte proposuit, istum cognoverit; visum tamen est, de ista materie cogitanti, superesse hucusque, quæ Celebris Viri monitis possint adjici; hæc igitur, quæ ulterius explananda in hoc Capite atque perficienda sunt, ea hoc Specimine præstare mihi sumsi, non

a) *Histoire de l'Acad. R. des Sc. Ann. 1724. p. 35. Epistolæ ejus Epitomen prius evulgatam habet Journ. des Sçavans Ann. 1722. p. 494.*

b) *Art des Accouchemens P. III. Ch. III. Art. II. S. I. p. 155. Atque propria dissertatiuncula, libro, qui Suite des Observations sur les Causes & les Accidens des Accouchemens laborieux inscribitur, inserta. Article X. p. 261. fqq.*

quidem ea fretus fiducia, ut exhaurire omnia mihi contingat, at illud tamen obtenturum me esse confido, ut, quæ propositurus sum, non plane alotria censeat Lector. "Multum egerunt," ita eleganter SENECA, "qui ante nos fuerunt, multum etiam ad huc restat operis, multumque restabit; nec ulli nato post mille secula præcludetur occasio aliquid adjiciendi." Itaque scopum meum attigisse mihi videbor, si eis, quibus doctior calamus est, qui experientia præpollent, quosque elegantius dicendi genus ornat, occasionem suppeditaverim, sua adjiciendi, intertexendi, sicque communi utilitati inferviendi. Ita, dum occultum hucusque hostem nunc in aperto positum conspiciamus, eo facilius ejus insidias prævertere dabitur; *Medicus enim si suffecerit ad cognoscendum, sufficiet quoque ad curandum morbum.*

§. I.

In amplissima foeminarum pelvi inter anteriorem urinæ cystidem, posteriusque rectum, situs est uterus, nobile organon, de cujus natura atque substantia tantæ jam inter Autores motæ sunt lites. Dum igitur gravissimi morbi, qui istam partem

corripere solet, historiam pando, liceat per te B. L. ea ex Anatome atque Physiologes doctrina repetere, quæ ex diligenti istius visceris examine desumpta ad ejus atoniæ pleniorē notitiā omnino pertinere videntur. Quid enim certi in Pathologicis, quod ex animata Anatome, quæ omni Medicinæ faciem præfert, evidentiæ suæ originem non habeat? "Ut enim curvi norma rectum, ita morbi sanitas," pronunciant Ill. GAUBIO *c*); nec morbum certe organicæ partis rite cognoveris, nisi ejus naturam habeas perspectam. Plenariam vero omnique numero absolutam uteri descriptionem in Anatomicorum potius libris, quam in nostro opusculo quærendam esse, monuisse in limine juvat.

§. II.

Postulat autem materiæ ratio, ut de muscolosa primo uteri fabrica, quam in controverso esse apud Autores notum est, simus solliciti. Veterum quidem sententiam si allegare hic licet, quorum tamen minor est in Anatome autoritas, videtur eos in universum ex analogia brutorum, quibus evidenter

c) In aureis suis *Institut. Patbol.* §. 17.

carnosa matrix est *d*), atque ex notissima illa uteri humani quoque post partum ad pristinam fere molem contractione, hominis quoque uterum pro vero habuisse musculo, similemque eum cordi, ventriculo, aliisque hujus generis credidisse *e*). Eam quidem sententiam deseruerunt novissimi Profectores, ut fibras musculares admitterent quidem plurimi spongiosæ uteri reliquæ substantiæ intermixtas *f*), musculi autem nomen utero omnino denegarent *g*); quin quoque his non multum tribuerent alii *h*); ast

A 3

d) Docente Ill. de HALLER *Element. Phys.* Tom. VII. Lib. XXVIII. Sect. II. §. IX. p. 56.

e) Vid. GALENUS in *Tract. de Utilitat. Part.* L. IX. C. XIV. Simias fere dissecurat secundus hic Medicinæ Stator.

f) Autorum, qui has uteri fibras descriptas dederunt, longum recenset catalogum Ill. de HALLER. Lib. & loc. cit. §. XI. p. 61. seqq. Celebris potissimum fuit à Cel. RUVSCHIO descriptus musculus orbicularis, cujus fibræ fere concentricæ sunt. Vid. EJUS *Advers. Anatom.* Decas III. Tab. III. quas & HUMMELIUS celebris olim hic Anatomiae Professor postridie à partu vidit, docente Ill. HAL- LERO l. c. non tamen receptum fuit ab omnibus inventum; hujus enim musculi veram existentiam inter alios negavit

g) Cel. HEISTERUS in *Compend. Anat.* n. 31. & in *Diff.* quam sub Ejus præf. defendit MOEBIUS.

h) Tenuis est existimatio, quam præter alios de uteri musculo ejusque vi contractili habet Cl. OOSTERDYCKSCHACHT *Instit. Med. pract.* Sect. II. Lib. X. C. IV. §. III.

sedula tamen gravidi uteri contemplatio, in quo ex-
 tricata magis tota uteri substantia est, evidenter de-
 monstrat fibras longas, pallidas, quas ex analogia
 musculosas credere æquum esse videtur, illisque
 similes, quæ urinæ cisternam circumdant. Vide-
 runt eas atque descripserunt nobilissimi hujus seculi
 Anatomici Artisquæ obstetriciæ Doctores, quorum
 autem varias delineationes exscribere hic atque inter
 se conferre incongruum fore duco *i)*. Mihi qui-
 dem, ut Cel. ROEDERER *k)* distingui posse visum
 est inter cervicis corporisque uteri fibras, illasque,
 quæ ejus fundum occupant. Itæ quidem plurimis
 constant stratis partim transversis, partim longis,
 partim inter se mixtis; & ita quoque de fundi fibris
 comparatum esse solet. Utriusque vero generis
 fibræ & anteriorem vesicæ obversam uteri faciem
 ornant, & posteriorem quoque, quæ laxa cellulosa
 cum recto committitur. Sic fere decurrunt muscu-
 losa uteri strata inter reliquam substantiam *III.* quo-
 que HALLERO *l)* visa, eorumque beneficio ad vali-
 dam contractionem idoneus est uterus. An autem

i) Vid. not. f.

k) In *Icon. Uteri humani.* p. 7 & 8.

l) In *Elem. Physf.* l. c. p. 64 & 65.

antagonistarum in modum agunt cervicis corporisque fibræ, ut sphincteris officium subeant priores? Non inelegans est Cel. LEVRET *m*), cujus magna auctoritas est, suspicio, cum hæc agendi ratio fere omnibus musculis cavis sit, urinariæ scilicet vesicæ, intestino recto aliisque, atque ita facilis conceptus sit partus causâ, quæ tunc eveniet, ubi superaverit orificii resistantiam uteri corpus. At regerit Ill. HALLERUS *n*) in tanta harum fibrarum intricata miscela vix diversam eis actionem tribuere fas est; experimenta quoque desunt, quæ eam suspensionem ad veritatis gradum erigere queant. Meam quidem non faciam hancce litem, cum caligine crassa circumfusa sit; at fateor, placet mihi hucusque LEVRETI sententia, quamvis ei omnimoda evidentia desit.

§. III.

Contractilis vero uterus est, non solum muscularium harum fibrarum virtute; eas enim revera tales esse forte negaveris, sed & quam maxime vi

m) In *Mem. de l'Acad. R. de Chir.* T. III. p. 221. not. c. eam & suspensionem fuisse Cl. VINKII ex Ill. HALLERI citatione perspicuo, *Elem. Phys.* l. c. p. 65.

n) Eodem l. c. p. 66.

quadam insita, quam cum reliquis corporis vivi partibus communem habet, majori tamen gradu ei infidentem. Inest enim quibuscunque nostris solidis triplex virtus, quarum primam elasticam rite vocaveris, post obitum superstitem; secunda vis vitalis est, proprio ubique sese turgore prodens, in plurimis vero organis contractione ad stimulum manifesta suam declarans existentiam; hæc Ill. HALLERI o) irritabilitas est. Inest tertio vis nervea singulari nec describendo connubio istis conjuncta. Earum virium concursus singula nostra organa suis functionibus aptat. His igitur quoque summo gradu pollet uterus, cui quidem nemo elasticam vim denegaverit, qui ad tantam molem extendi se patitur, atque sublata vi iterum redit. Quis vitalem ei vim, sive irritabilitatem abnuere audeat? quam experimentis stabilivit Ill. HALLERUS p), quis vim contrahendi? cum evidentissimam eam demonstrat natura, dum posito post partum tempore, quod extrahendæ placentæ statuit Cel. LEVRET q), ad pri-

o) Quam musculis tribuit potissimum in Tractatu de Irritabilitate alibique passim.

p) *Elem. Phys.* Tom. VII. l. c. X. p. 59. seqq.

q) In *Mem. de l'Acad. de Chir.* T. III. p. 222.

stinam

finam fere molem coit, abhinc sensim sensimque virgineæ magnitudini propior. Ea quoque virtute redit cutis non musculosa, quam per graviditatis tempus compesci nescia matrix mirum in globum extendit, post partum, naturalem statum, dum fasciis modo sublevaveris, repetituram. Nervis tandem pollet uterus non exiguis, ex renali, itemque ex mesocolico plexu, atque ex ischiadico trunco oriundis, quorum miram divisionem nitide pinxit REGNERUS DE GRAAF r); idque præterea docet sensus acerrimus uteri, ubi vulneratur, ubi carcinomate laborat; sæpiuscule solus infantis eo clausi motus doloris sensum excitat. Erit igitur hæc eorum, quæ diximus, summa, eximiam utero inesse contrahendi vim ex musculosa sua natura, atque innata ei summo gradu virtute vitali & elastica.

§. IV.

Ad statuendam vero morbi nostri notitiam porro pertinere videtur, ut de placentæ cum utero nexu, ejusque in partu extractione, quædam adspargamus verba. Obscurissima quidem hominis prima-

r) Optimus hujusque partium utriusque sexus genitalium descriptor de *Mul. Org.* Tab. VII.

ordia sunt, ut de illis, nisi per conjecturas, dici vix queat. Attamen ubi ab eis, quæ præterlapsis paucis mensibus evidentia sunt, ad ista ascendimus, probabile fit, ovuli masculino spermate fecundati superficiem eadem ratione floccosam esse s), qua uteri interna superficies, eosque floccos vasa esse innumera, quæ sibi invicem inosculentur, quotidiano incremento augeantur, atque ita continuo humores diametro respondentes transmittant. Hæc origo placentæ est, fundo plerumque uteri annexæ z), spongiosæ, vasculosissimæ, e cujus fere medio (etsi ille situs sæpe variet,) ab interna superficie, funiculus exit umbilicalis, arteriis binis, una constans vena, cujus structuram, atque cum infantis corpore commercium fusc descriperunt Anatomici. Eum vero finem in extruendo hoc vasorum apparatu fuisse naturæ, ut transmittant ex matre in foetum, exque hoc iterum ad matrem deferant verum,

f) Vid. III. de HALLER I. c. §. XLVI. p. 130. atque Tom. VIII. L. XXIX. S. III. §. II. p. 182.

z) Quandoque & per vitium hunc locum pro alio mutat, cervici innascens hæmorrhagias in gravidis ciere solet, ut communi Autorum sententia constat, vid. de HALLER *Elem. Phys.* Tom. VIII. l. c. p. 227.

rubrum hujus sanguinem, quo nutriatur iste, atque augmenta sua capiat, sententia fuit omnium ab HIPPOCRATE *z*) veterum, interque nostri sæculi maximos Medicos fuit recepta, ex quibus Ill. BOERHAAVIUM *x*), MORGAGNI *y*), ALBINUM *z*), MERY *a*) HALLERUM *b*) in scenam produxissè satis est, ut, quod possit maximum ei pondus addatur; & demonstrant certe hujus thesèos veritatem plurima phænomena. Catamenia quippe primo sæpius graviditatis mense jam deficientia; tristissimi casus lethaliù sanguinis profusionum in gravidis a lapsu, vel avulsa ab utero placenta oriundæ; Ill. ALBINI *c*) experimentum, quo pro lubitu sanguinem ex serpentinis uteri arteriis in placentam impelli vidit; Cel. NOORTWYCK *d*) atque HUNTERI *e*) felicissimæ

B 2

-
- z*) *De Natura Pueri*. Edit. VAN DER LINDEN Tom. I.
x) *Instit. Medic.* §. 678.
y) *Adversar. Anatom.* IV. p. 82.
z) *Annotat. Academ.* Lib. I. p. 35. Virum immortalem letho nuper creptum luget Medicorum omnis Respublica.
a) *Mem. de l'Acad. R. des Sciences* Ann. 1720.
b) *Elem. Physf.* T. VIII. l. c. XXXIII, & seqq.
c) Qui sanguinem ex utero in placentam adegit. l. c.
d) *In Uteri human grav. Anat. & Historia.* p. 9. & seqq.
e) Vid. Ill. HALLERI *Elem. Physf.* T. VIII. in Addendis p. 220.

injectiones; ipse denique vasorum in umbilicali funiculo & placenta apparatus nulli futurus alias usui, firmam eam præstant sententiam, quam indicavimus. Neque, me iudice, aliquid contra possunt negativa experimenta, quæ a Cel. ROEDERER f), Cl. GIBBON g) aliisque afferuntur, quibus constat quidem defuisse fortunam dextrimis alias Anatomicis, dum injectiones his in partibus pararent; haud vero evertitur, quod feliciorum Professorum industria constat, cum maxima sit vis affirmantis experimenti contra negativa quæcunque. An aliquid quoque lactis ea via ad foetum deferretur? Qui id docuerunt, chylum vidisse cum sanguine circum-euntem, ergo ad foetum quoque delapsum, videntur.

§. V.

Excluditur tandem post nonimestrem in ergastulo moram foetus, atque simul disjungitur ab uteri fundo, vel alia ejusdem parte nexa ei hucusque placenta, idque eo demum momento fit, quo contractionem suam orditur uterus, ut ad minorem

f) Valis non uniri placentam uterumque Cel. hujus viri sententia est. vid. Lib. c. iidemque ita sentit

g) Cl. GIBBON in *Diff. de Nutrit. fœtus*. Lugd. Batav. 1765.

redeat molem; prius ab obstetricia manu solvi nefas est. Sanguis tunc ex utero magno impetu fertur, novo veræ uteri cum placenta anastomoseo argumento. Arteriarum scilicet uteri, quas quidem paucis hic memorabimus, multiplex origo est ex spermaticis primo, & hypogastricis, quæ binæ arteriarum profapiæ eleganti connubio coeunt, nitida iterum REGNERI DE GRAAF *b)* icone expresso; eis accedunt & aliæ minores ex pudendis, hæmorrhoidalibusque; venarum rami suo ortu atque decursu respondent arteriis; duplex hoc vasorum genus in utero dispescitur, aliaque specie offerunt se eorum divisiones in vacuo utero, alia in gravido. In virgineo scilicet serpentine arteriarum rami incedunt vix conspicui, inque interna visceris superficie in flocculos istos definunt, purgationem sine dubio menstruam fundentes. Pariter venæ minus quam arteriæ serpentinum ductum sequuntur, atque in vacuum tandem uterum hiant. At in graviditate utrumque vasorum genus enormiter increfcit, elongatur, atque ita uteri substantiam replet, ut crassitie magis videatur augeri, quam minui *i)*. Hoc

B 3

b) De *Mul. Org.* Tab. XII.

i) Vid. III. HALLERI *Elem. Phys.* T. VII. Lib. XXVIII. Sect. II. §. IX. p. 57.

in statu venarum rami *Sinus* ab Autoribus cognominati sunt *k*). Prono igitur ratiocinio concipitur, sanguinis, qui exeuntem placentam sequitur, fluxus, cum soluto inter utramque partem nexu, amplissima nunc anastomosi hient uteri vasa, cruorem ad matris usque mortem emissura, ni contracto viscere comprimerentur eorum ostia, sua quoque virtute aliquantum coeuntia, ut moderatior fiat sub *Lochiorum* nomine sanguinis exitus.

§. VI.

Sic manu quasi ducimur ad exponendam morbi nostri naturam prone nunc intelligendam. Scilicet, ubi per causas deinde dicendas muscularium uteri fibrarum virtus irritabilis sufflaminatur, ubi vim passa est elasticitas, ubi fatiscit vitale robur, debilitatur nervorum tenor, horumque connubium rumpitur, nequit certe uterus post editam prolem ea se vi contrahere, quam diximus, atque comprimere vasorum ostia; participant praeterea eo omnimoda debilitatis vitio ipsa vasa, cumque nunc horrenda anastomosi hient, libere dimittunt cruorem ad lypothymias mortemque usque matris, quae brevi

k) Vid. IDEM *ibid.* §. XLVII. p. 132.

tunc temporis spatio convulsionibus obnoxia diem
supremum obit. Hunc igitur miserrimum uteri sta-
tum atque ad agendum torporem *Inertiam*, aptio-
ri vero secundum III. GAUBIUM vocabulo *Atoniam*
l) rite vocaveris, cujus summus gradus plenaria
Paralysis inevitabilisque sequela *Hæmorrhagia* est.

§. VII.

Neque effugit certe Veterum recentiorumque in
observando diligentiam morbi nostri notitia, cujus
quippe mentionem hinc inde factam esse videbunt,
qui Autores relegere velint. De nostro scilicet af-
fectu intelligendus sane videtur HIPPOCRATES, Me-
dicinæ Parens, ubi hæc verba habet m): “Si mulier
ex partu purgata fuerit, . . plura quam oportet
contingit enim hoc, si uteri amplioris osculi fue-
rint, & venæ quædam ruptæ sint . . . præ violen-
tia egressus ipsius fœtus:) febris & rigor habebit
ipsam” &c. alioque loco n): “Si levis est ac debi-
lis uterus, . . . & vires laxantur . . . quod quæ-

l) Vid. EJUS *Institut. Pathol.* §. 752.

m) *De Morb. mul.* L. I. C. LXVII. Edit. VAN DER LINDEN. T. II.
P. 45.

n) *De Morb. mul.* Lib. II. C. LIH.

„dam etiam ex partu patiuntur . . .”. Morbum vero nostrum ARETÆO ^o) quoque ex fatali sua sequela innotuisse, non inepte suspicari mihi videor ex his ejus verbis: “In sanguinis (ex vulva) profusione maturius mors ingruit, quemadmodum cum quis animal jugulat”. Eandem porro nostram uteri atoniam vult Cel. DE LE BOE SYLVIUS ^p), ubi copiosum lochiorum fluxum commemorat ex laxitate vasorum uteri *naturali* vel *adventitia*; quibus quidem Scriptoribus SENNERTUM ^q) aliosque adjungeremus, nisi horum testimoniis satis esset, ut apertum fiat, quid de morbo nostro senserint Antecessores nostri. Ubi autem a remotioribus temporibus ad nostram propius ætatem transimus, nunc demum videtur *uteri post partum Atonia* ex numerosis observationibus denuo animadversa, ejusque diræ valetudinis medela a maximis in Arte Viris perfecta. Inter hos merito referimus Cel. DUSSE^r), Virum olim in obstetricia Chirurgia dexterimum, qui in datis ad Cl. ANDRY literis de morbo

^o) *De Causis & Signis Acut. Morb.* Lib. II. Cap. XI. in fine.

^p) *Prax. Med.* Lib. III. C. VIII. §. 45. 46. in Opp. omn. p. 556.

^q) *De Morb. puerp.* vid. ejus Opp. omn.

^r) Vid. not. a. ad præfat. p. 2.

nostro,

nostro, ejusque natura atque curatione, brevi quidem sermone, at satis tamen apposite præcipit. Et memorabiles sane sunt Cel. MAURICEAU s), Viri itidem in hac Medicinæ parte olim celebris, de uteri atonia observationes, ex quibus unam saltem summam hic proponere e re mea esse videtur: „Foemina succulenti habitus primipara foetum eni-
„titur, postquam per biduum lentis ad partum do-
„loribus fuerat vexata; secundæ facile insequuntur
„infantem. En autem abortum sanguinis fluxum,
„qui puerperam lipothymiis, anxietate atque con-
„vulsionibus obnoxiam subito tollit. Suadente Au-
„tore inciditur cadaver, atque conspicitur uteri fun-
„dus ad interiora depressus, ut lagenæ fundus esse
„solet; ex quo phænomeno scite Autor colligit, nec
„tempus nec vires superfuisset utero, ut sese rite con-
„traheret”; & huc quoque referendæ Cel. LA MOTTE t) similes observationes. Meruit vero post claros hos Autores de curatione morbi nostri quam maxime Cel. LEVRET u), quem hucusque superstitem

s) *Traité des Accouchemens* T. II. Pertinet huc Observ. 199, atque ea, quam citamus 230ma.

t) *Traité d'Accouchemens*. Observations 207. 397. atque 599.

u) Vid. not. b. ad præfat. p. 2.

gaudet obstetricia Ars, qui propius in istius causas ejusque præcavendi methodum inquisivit, suaque egregia inventa in Dissertatione sua docte proposuit. Horum vero Autorum porro legerunt vestigia Cel. SMELLIE *x*), Cl. HEINIGKE *y*), Cl. KALTSCHMIED *z*)¹, Cl. GEHLER *a*), Cl. DELEURYE *b*), Cl. FRIEDIUS *c*), mihi in obstetricia Arte usque colendus Præceptor, avitæ in ea celebritatis legitimus hæres; atque tandem Scriptorum, qui practicam Artis partem hucusque docere susceperunt, facile princeps Ill. VAN SWIETEN *d*), in quorum omnium scriptis gravia atque egregia de nostrâ uteri atonia monita reperies consignata.

§. VIII.

Sic igitur apertum fecisse mihi videor, quæ sit

-
- x*) *Traité de la Théorie & de la Pratique des Accouchemens* p. 424. atque *Suite de ce Traité* Tom. III. p. 505.
y) *Dissert. de Utero secundinas expellente.*
z) *Dissert. de Hæmorrhagia uteri post partum nimia* Jen. deff.
a) *Dissert. de Sanguine in partu profluente.* Lips. def.
b) *Traité des Accouchemens* p. 332. §. 999.
c) *Anfangsgründe der Geburtshilfe* L. IV. Cap. VII pag. 175.
d) *Comment. in Aphor. BOERH. T. IV. p. 491. Aphor. 1304. §. I*

morbi nostri natura, exque iisdem, quæ proposui, patet ejus ætiologia. Postulat porro materiæ ratio, ut & istius divisiones, sive a se ipso differentias statuamus, in quibus ordinandis præscriptum ab Ill. GAUBIO e) ordinem servandum mihi esse merito duxi. Atque ab origine quidem optime distinxisse videtur SYLVIVS f) vasorum uteri laxitatem in naturalem atque adventitiam, eaque divisio ita ad uteri ipsius atoniam rite potest transferri. Nec certe porro quid repugnat, quin epidemicum g) aliquando morbum nostrum esse suspicemur, cum experientia constat, fatalem quandoque incidere puerperis tempestatem, ut fere omnes eadem in regione corripiat idem morbus, ab immiti sine dubio atmospheræ in corpora actione oriundus. A sede porro nostram uteri atoniam in totalem atque particularem dispescere fas est, cum non raro pars modo uteri ita sit affecta, dum reliqua secundum naturam est. A cursu vero si aliqua in morbo nostro differentia

C 2

e) *Institut. Pathol.* §. 842. & seqq.

f) *L. c. not.* p. § 7. p. 16.

g) Suspicionem confirmant Cl. HEURNII verba, in *Comment. ad Aphor. HIPPOCRAT.* Lib. V. Aph. LVI. ubi cœli statum aliquid huc conferre affirmat.

ponenda est, in *acutissimam* forsan atque *peracutissimam* eam distinxeris, cum intra quartam horæ partem perierit Cel. MAURICEAU *b)* puerpera, aliæ ad plures vitam protrahant dies, præsertim quas intermittens sanguinis effluxus vexare solet. Sed & a *gradu* diversa esse potest uteri atonia; in torpore quippe partium sive ad agendum inertia rite aliquos cogitaveris gradus, quorum summus plenaria *paralysis*, infimus vero naturali vitæ robori proximus sit; itaque si & *indolem* spectes, *majorem* *minoremve* morbum rite distinxeris, præcipue sicubi vel totalis vel particularis fuerit. Atque tandem *ab eventu* periculosissimum nostrum morbum vere tunc dixeris, ubi ex plenaria uteri atonia, ita profluit latex, qui vitam alit, ut cito pereat misera, negetque morbi dira conditio concedere tempus ut feratur medela. Minus periculum ex propositis facile judicatur.

§. IX.

Causarum, quæ morbos producant, præcipua divisio est in proximam remotasque. Illam, quæ expofita jam est (§. VI.) missam nunc facimus; remotarum vero plures esse possunt, quarum vi con-

b) Vid. §. VII. p. 17.

currente demum producitur uteri atonia. Ex his alia disponentes sunt, aliaë occasionales, eaque itidem vel interna, vel externa. Cum scilicet ad debitum uteri robur & elasticitas, & vis vitalis fibris muscularibus maxime infita, & nervorum integer tenor, harumque virium connubium (§. III.) requiratur, omnes certe nocentes potentiaë, quæ istas vires infringere, earumve nexum dirimere solent, nostri morbi causæ dicentur remotæ, quas quidem, cum immensus earum numerus sit, atque insuper virtutis præcipue vitalis natura hucusque ignoretur, vitiataë igitur quoque ratio reddi nequeat, recensere vix dabitur omnes. Itaque ad atoniam uteri suam symbolam conferunt solidorum universalis laxitas atque torpor, cum sanguinis reliquorumque humorum aquosa mucosave dyscrasia fere nunquam non junctus; uteri vitia particularia, hydrops scilicet ab HIPPOCRATE *i*) jam animadversa, ejusque generis alia; crebra prægnatio itidemque abortus *k*), decemestris sive diuturnior (si vere datur) graviditas *l*), qua ultra quam fas est extenditur uterus;

C 3

i) De Morb. mulier. Lib. I. C. LXXXV & LXXXVI.

k) Vid. III. GAUBII *Institut. Patbol.* §. 325.

l) Vid. de hac materia CL. HEBENSTREIT *Anthropolog. forensis*.

foetus grandior *m*), cujus idem effectus est, licet suo nascatur tempore; gemelli foetus eorumque violentiores forsan in utero motus; moles aquarum, graviores ante partum hæmorrhagiæ *n*), quibus mederi scite docuit Cel. Puzos; diuturnior uteri in foetum actio in ipso partu, quo referenda Cel. MAURICEAU observatio, quam supra exposuimus, atque alia Cl. DE MURALT *o*); violenta atque præpostera secundarum extractio, præcipue, ubi istam ante præviam funiculi umbilicalis ligaturam celebrat manus obstetricia; ea enim vis inferitur uteri fibris vasisque, ut contractionem suam celebrare nequeant *p*); animi tandem huc faciunt pathemata, quibus mirum est in corpus imperium, terror scilicet, moe-

Sect. II. Cap. I. §. 12. [p. m. 191. feqq. decimestrem foetum, cumque monstruosum habet *Journ. de Med.* T. XIV. p. 547 feqq.

m) Hanc Atoniæ uteri causam videtur & perspexisse LOMMIUS *Observ. Med.* Lib. II.

n) Vid. *Mem. de l'Acad. de Chir.* T. I. p. 364.

o) In *Epb. N. C.* Dec. II. Observ. 93. Siftit hæc observatio foemina in parturiendo ita pertinacem, ut conatus ad partum, doloribus vexata noluerit edere. Ad id tamen tandem adacta filiam enititur, quo factò derepente includitur utero placenta; hanc integram extraxit Auctor, neque minus ita affluxit cruor ut vitam secum raperet. Evidens hic est uteri à diuturniore in foetum actione Atonia.

p) Vid. Cel. LEVRET in *Dissert. cit. Suite des Observ. Ec.c.* p. 274.

stitia, ira vehemens *q*). Particularis vero atoniæ, rudior uteri attactus, situs obliquus infantis in utero, secundarumve relicta portio causæ esse solent, in quam diutius agit aliqua visceris pars. Hæc, idque genus similia eam in uterum vim habent, qua efficiantur conditiones (§. VI.) dictæ, istamque ei flacciditatem conciliant, quam in cadavere vidit Cel. MAURICEAU *r*).

§. X.

Atoniæ uteri sequelam immedicabilem esse sanguinis nimium fluxum (§. VI.) indicatum est. Nec certe nimium ubique dixeris, si quando multum sanguinis effluere videas: rite enim jam SYLVIVS *s*) monuit, non esse certam mensuram cruoris post partum ex utero effundendi; quin esse inter puerperas, quibus conducatur fluere parum, esse deinde, quibus effluere multum proficit: itaque ex pulsus debilitate, sensuum hebetudine, virium prostratione, anxietate reliquisque diris symptomatibus deinde dicendis demum judicandum est, pessimam nunc istam valetudinem adesse. Ex atonia vero potissi-

q) Vid. Cel. FRIEDIUS *Lib. cit.* p. 175. §. 468.

r) Vid. *Observ. cit.* §. VII.

s) *Lib. & loc. cit.* p. m. 555.

mum uteri, nec alia quacumque causa fluere nunc
 sanguinem & anamnesticæ & præsentia signa abun-
 de declarant. Inter ista quidem rite referre mihi
 videor, quas (§. IX.) memoravi causas remotas,
 quibus producendi morbi nostri potentia est, quæ
 itaque, ubi præcesserunt uteri post partum hæ-
 morrhagiam apertam simul faciunt proximam ejus
 causam. Ex atonia porro potius uteri, quam ex
 retentis secundarum frustulis, originem trahere hæ-
 morrhagiam, integre extracta placenta atque ipsa
 ventris moles probabunt abunde. Nostrum tandem
 morbum declarant dira, quæ cito superveniunt sym-
 ptomata, ni celeri medela succurratur ægrota: ly-
 pothymix scilicet frequentes, quas comitantur sive
 excipiunt sensuum hebetudo, caligines, aurium
 susurrus aliaque analogæ, quæ omnem sanguinis
 nimiam evacuationem necessaria lege sequuntur;
 orthopnoea deinde, quam pulmonum ob sanguinis
 transmittendi penuriam collapsui rite tribueris, cui
 anxietas perpetua naturæ lege juncta est; singultus
 denique atque convulsiones, quas ex inanitione
 consequi sæpius adnotavit quoque HIPPOCRATES †);
 eas ex inæquali sanguinis per cerebri vascula, adeo-

†) Aphor. Lib. V. Aph. III.

que

que & turbato nervei fluidi circulo erunt, qui mechanicam sectam sequuntur; ast cum non satis constet de isto humorum mutato fluxu, cum non satis demonstrata sit hujus liquoris existentia, arridet fateor potius Cel. SAUVAGES *u*) sententia, ubi *convulsiones ab inanitione* ultimis naturæ conaminibus tribuit, quibus aliquantulum protrahitur vita, illico fecus elapsura; aliquid hic quoque potest uteri nunc affecti cum nobilioribus corporis partibus vitalis atque nervosa sympathya. Pulsus tandem hac sub calamitate esse debilem parvumque, non est quod moneamus Medicos, quibus Artis prima principia modo non sint ignota.

§. XI.

Oportet vero præterea, ut morbum prævideat, præsentisque majus vel minus periculum dijudicet

u) *Nesol. Method.* T. II. Cl. IV. p. 43. & seqq. Celebrem in arte virum STAHLIANÆ doctrinæ favisse, novi quidem; ast utut rationalem non admiserim animam, Ill. tamen GAUBIO duce Naturam in corpore vivo non possum non agnoscere, functionum in sano corpore symptomatumque plurium in morbis gubernatricem. Mechanicæ leges enim exulent hic necesse est. Peccavit STAHLIUS, dum incongruum naturæ imposuit nomen, reapse peccant Mechanici, dum naturam excludunt.

Medicus, quæ utraque scientia ex eis facile hauritur, quæ hucusque exposuimus. Minatur scilicet uteri post partum atoniam cacochymicus gravidæ habitus, prægrande abdomen, hæmorrhagiæ antea passæ, partus difficilior, propensa fœminæ mens in violentiores animi motus, idque genus similia, quæ supra (§. IX.) enumerata repetere nefas est. Ipsum morbum, ubi jam obtinet inter periculosissimos jurè numerari, neminem fore credo, qui neget. Est tamen ubi restituendæ ægræ major superest spes, præcipue sicubi adventitia potius uteri fibrarum laxitas est, cum præ naturali faciliorem medelam recipiat; minus porro discrimen alit particularis visceris nostri atonia; majus universalis, quæ celeri hæmorrhagia exhaurit ægrotam. Nec repugnat quid, quin certiolem dicamus superesse spem, ubi simplex atque infimus torporis modo gradus adest; plenariam vero paralyfin immedicabilem existimemus. Quantum porro ægrotæ magis superest virium, quantum magis roboris vitalis superstitis ex pulsu animadvertitur, eo minus quoque discrimen; eo majus vero, sicubi morbis prægressis, nuncque cum dira calamitate junctis debilitata est naturæ avtocrateia. In præcipiti tandem res est,

idque ex HIPPOCRATIS effato x) tristiquè experien-
tia constat, ubi frequentiores diurnioresque nunc
sunt lypothymia; ubi orthopnea terret; ubi ner-
vorum distentiones ægram distorquent; hæc enim
nuncia lethi mox plane exsanguem atque exanimem
declarant fore ægrotam. Verum enimvero & tri-
stes sequelas comites habet morbus noster, utut ex
orci faucibus eripiatur puerpera Remanet scilicet
virium diurna prostratio, anæmia, idque genus
similia y), quæ lentam possunt inferre mortem.
Superveniunt & uterinæ colicæ, monente Cel. LE-
VRET z).

§. XII.

Acutissimo morbo ferre medelam, arduum &
difficile est; atque certe in hujus affectus curatio-
ne vere cum HIPPOCRATE a) dixeris, *occasionem mo-
mentosam esse, atque judicium difficile.* Ut autem &

D 2

x) *Aphor.* Lib. V. Aph. LVI.

y) Vid. Cel. FRIED. *Lib. cit.* p. 175. §. 469. refert enim huc ce-
phalalgias, febres, & extremitatum tumores, quorum omnium
origo ex sanguinis penuria patet.

z) *Diss. & Lib. cit.* Art. XI. p. 278.

a) *Aphor.* L. I. Aph. I.

hoc malum, quantum in Arte est, aptis debellemus remediis, triplicem indicationem statuamus oportet, quarum scilicet prima est, ut præcaveamus dictum valetudinis genus; deinde vero, ubi obtinet, tollamus; tandemque sublatis sequelis medeamur. Primam vero ut adimpleamus, omni data opera secundum Cel. LEVRET *b)* cavendum est, ne accelerato partu, debili per se utero reliquæ, quas adhuc fovet, vires adimantur. Ubi igitur dolores ad partum ingruunt, decumbat lecto, quamdiu possit, necesse est, ne cito augeantur. Expediit vero, ut mature rumpantur foetus membranæ, quamprimum fatis dilatatum sit uteri orificium, ut admittatur digitus; sic enim paulatim effluentes aquæ utero concedunt potestatem sensim sensimque coëundi, antequam rumpatur placentæ cum utero commercium, atque si naturam torpere videas, cardiaco eam rite adhibito stimulas, ut eo alacrior surgat ad celebrandum suum opus. Ad præcavendum porro infortunium, de quo loquimur, aurea certe regula est Cel. LEVRET *c)*, quam & suo calculo probavit Ill. VAN SWIETEN *d)*, ut differatur eo usque pla-

b) *Diss. & Lib. cit. Art. X. p. 285.*

c) *Eod. l. atque Mem. de l'Acad. de Chir. T. III. p. 216. & seqq.*

d) *Comment. in Apbor. BOERH. l. c.*

centa extractio, donec novam uterus contractionem ordiatur, qua orificii sui resistantiam superet; præpostere enim extracta patula relinquit ea vasorum uteri ostia, quibus cohæserat, utero ipsi ejusque vi contractili vim infert, quin quoque fieri certe potest, ut dilacerentur & vasorum & uteri fibræ. Facit autem huc præterea simplex Cel. Dusse' e) encheiresis, cui magnam fateor pono fiduciam. Fricetur scilicet hypogastrica regio leni manu huc illuc, sursum atque deorsum ducta, ut vires suas recuperet uterus, nec non fasciis adstringatur paulatim venter; harum enim beneficio tonum deperditum conciliari partibus debilitatis monuit & Cel. PLATNER f). Possunt vero & obesse sanguinis in utero grumi, quos diligenter ex eo auferri necesse est, ne obicem ejus contractioni ponere queant g). An vero denique ineptum esset martialium, quibus roborandi sine calore vis est, prævio usu, felicem partum parare ægrotæ, dum utero sic conciliatur debitum robur, quo functionem suam obire possit? Non video certe, quid repugnet, postulatque rei digni-

D 3

e) *Loc. cit. not. a. ad præfat.*

f) *Institut. Chir. ration. §. 18. edit. Germ.*

g) *Ut præcipit Cel. LEVRET A. 6.*

tas, ut nihil non relinquamus tentatum, quo de
sexus sequioris salute mereri queamus.

§. XIII.

Valentissima verò potentissimaque remedia sibi
deposcit morbus, ubi reapse adest. Desudet hic
Medicus necesse est, ut integro, dum res in tanto
discrimine versatur, iudicio, optima quæque pro-
ponat, dummodo per morbi acutiem liceat, qui
vana sæpissime reddit prudentia tentamina. Ubi
igitur, quæ supra præscripsimus vel neglecta, vel
frustra tentata fuerint, ea sunt adhibenda, quæ im-
petum sanguinis minuunt, temperantia nitrosa, le-
niter analeptica, quibus solis, secundum Cel. LUD-
WIG *b)*, ponenda est fiducia; ejusdemque Viri mo-
nitionum est, quandoque ipso animi defectu sisti vita-
lis laticis fluxum. Sanguinis in remoto loco mis-
sionem, ut in omni hæmorrhagia *i)*, ita & hic sua-
dent Scriptores, quibus maxima in Arte autoritas
est *k)*; at optime regerit Cel. SMELLIE *l)*, utile

b) *Institut. Med. Clin.* §. 1018.

i) Docente Cel. PLATNER *Institut. Chir. ration.* §. 417.

k) Inter alios Cel. TISSOT *Avis au peuple* §. 369. & 365. non intel-
ligendus tamen est de fortiori sanguinis profusione.

l) *Lib. 3. loc. supra cit.*

quidem fore remedium, ubi roboris satis superest in arteriarum pulsu, sed ubi nunc vires prostratae sunt, certe aptius ab eo abstinetur ceu dubio atque ancipiti. Nec certe major existimatio nobis est de artuum ligaturis, quibus sanguinis, quantum possit, retineatur, ne omnis cum vita effluat *m*). Non enim bruta homo machina est, in qua impune sanguinem ligatura sistere possis; ea enim in ligatis membris summi dolores cientur, impetus sanguinis opposita cordi resistentia augetur potius quam minuitur, nec minus cito ingruunt omnia ea symptomata, de quibus (§. X.) prolixè dictum est. Damnant porro quoque Practicorum optimi interna calefacientia *n*), quorum vis ea est, ut sanguinis cursum incitent, ita ut celerius effluat. Commendandus certe potiori jure frigidorum usus, quem laudant summi in arte Viri; decumbere scilicet puerperam jubet Cel. TISSOT *o*) supra lectum ex stramine, haud vero ex pennis paratum; frigida aquae haustum praecipit Cel. FRIEDIUS *p*); manus immer-

m) Referente Cel. SMELLIE, *cod. loc.* aliisque Scriptoribus,

n) Vid. Cel. LEVRET, *l. c.* p. 276.

o) *Loc. cit.*

p) Beatum intelligo patrem in *Mss. suis*,

gendas esse aceto, seu aquæ frigidæ, ex eisque epithemata abdomini imponenda vult Cel. LEVRET 9); quin si hæc nihil proficiant, in balneum demittere frigidum jubet puerperam. Horum scilicet agendi vis ea est, ut glaciali frigore excitata torpens natura, vasa claudat subito, cruorem retineat, atque matriçi tempus concedatur contrahendi se sensim sensimque. Hæc dum aguntur, oportet simul, ut frigidiuscula sit atmosphæra ægrotæ, atque ab omni animi pathemate caveat. Conducere tandem adstringentia possunt legitime exhibita. Hæc quidem interne parum proficiunt, cum lentius agant nisi frigidis jungantur, at externe tamen efficacia esse consueverunt. Huc Decocta ex quercus foliis & cortice, exque his epithemata balneave; suffitus ex ejusdem arboris recrementis; Saccharum Saturni, Alumen cum Nitro aqua soluta, quibus madefacta linteamina pubis regioni imponantur. Suadent & telarum aranearum manipulum cum aceto in ferreo vase decoctum, duplicique linteamini interpositum; Vaginam ellychniis (*bourdonnets*) replendam jubet

9) *Loc. cit.* p. 274. & 276. hac methodo ipse feliciter usus est Cel. Autor. Talia præter hæc, exempla habent *E. N. C.* Tom. I. p. 325. quæ Auctorem habet Cel. TRALLES, atque *Journ. de Med.* Tom. XV. p. 151.

Cel. SMELLIE r), quæ adstrictoriis liquoribus sunt imbuta; atque tandem injectiones ex vino in uterum commendat Cel. DELEURVE s); extremis quippe casibus extrema sunt adhibenda, quibus si moderatior fiat sanguinis fluxus, illico abstinendum, solisque temperantibus perficienda res erit.

§. XIV.

Ubi itaque hac methodo orci faucibus erepta fuit puerpera, novus debellandus erit, non quidem ita dirus at infidiosus tamen morbus, anæmia scilicet cum virium prostratione conjuncta. Anæmiæ nimirum, docente Ill. GAUBIO t), ea conditio est, ut sine humorum acrimonia stare diu vix possit. Eo itaque summo nunc studio allaborandum, ut sanguinis iusta mensura, simulque ægrota vires restituantur, in quo tamen opere, ut rite monet Cel. PLATNER u) caute versandum, ne obruatur potius quam reficiatur natura. Alimentorum quidem eupeptorum summa hic est necessitas, sed multitudine caveas, quin oneres corpus, ne in imbecillibus vi-

E

r) *Loc. cit.*

f) *Traité des Accouchemens* p. 332. §. 999.

t) *Institut. Patbol.* §. 393.

u) *Institut. Chir. ration.* §. 418.

sceribus cruditates fiant nocivæ. Juscula conducunt pul-
lorum cohortalium juniorumque animalium, eaque levi-
ter decocta, atque crebro exhibita. Profunt & ova &
lac, egregium debilibus alimentum, asinum præ reli-
quis, cui cum humano lacte proxima intercedit analogia,
docente Ill. SPIELMANNO x), venerando meo atque sum-
me colendo Præceptore. Modicum quoque concedi pot-
est generosioris vini; abstinendum vero ab animi quibus-
cunque pathematibus, nec nimium indulgeat somno æ-
grota y); cujus tamen hic aliqua necessitas est. Atque por-
rigi tandem quoque possunt debilibus his Martialia Peru-
vianusque cortex z), quibus roborentur solida, eoque
ipso ad restauranda fluida evadant aptiora. Sic pergitur
sensim sensimque prudenter, donec in plenum restituta
sint vires, uterusque in pristinam suam molem contra-
ctus. Suas vero eum ordiri functiones colicæ indicant ute-
rinæ, quarum igitur procul abest, ut nociva sit vis, quin
potius eas exoptat Medicus obstetricius, easque provo-
candi sine sanguinis grumos diligenter removendos docet
Cel. LEVRET a). Atque sic, dum hæc præcepta sequi-
mur, ardua quidem sed recta via ad Artis scopum itur;
sic hominum saluti prospicitur, cui promovendæ si quid
utile hoc Specimine præstiterim, mea forte contentus to-
tam meam fiduciam in æquorum Existimatorum benigno
judicio positam habeo.

-
- x) In *Dissert. de optimo inf. rec. nat. alim.* Argent. 1753. §. 17. 19.
y) Vid. Cel. PLATNER, *loc. cit.*
z) Divinum medicamentum cui nimis laudes tribui vix possunt, his
quoque in casibus commendatur à Cel. FRIEDIO, *loc. cit.* p. 176.
§. 470.
a) *Loc. supra cit.* p. 207.

riem
or-
elio-
tiam
nimo
lera-
sto-
397.
pter
a au-
ven-
iculo
ppia,
ngu-
te os.
icitur
eatui,
e bal-
cor-
enire
tæ

Strasbourg, med. Diss. (17. Heisele
Huthe (17))

ULB Halle
005 361 729

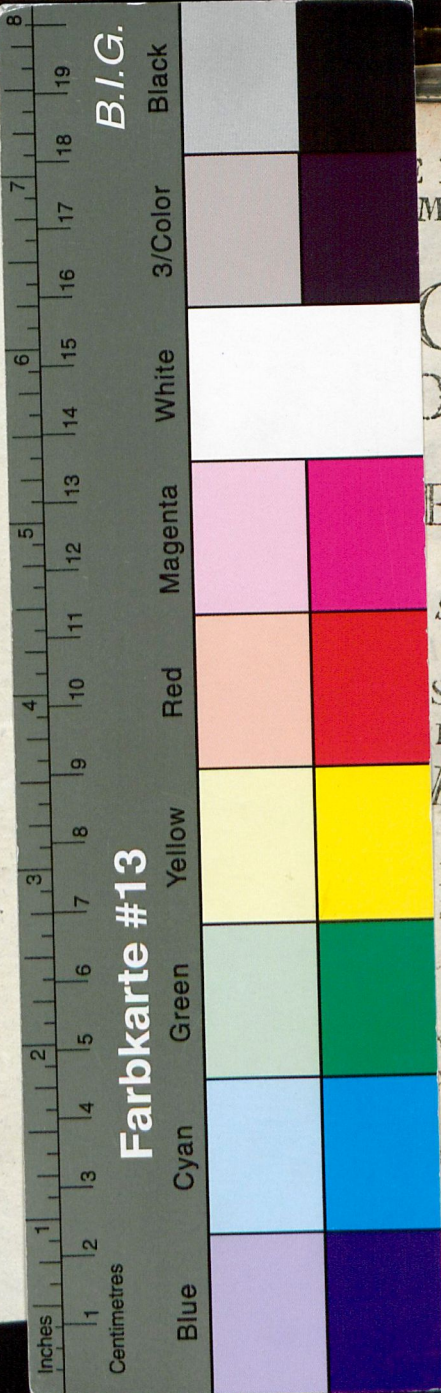
3

WMA
VD18

B.I.G.

Farbkarte #13

ERTATIO INAUGURALIS
MEDICO - OBSTETRICALIS

13

ONIA UTERI
OST PARTUM

EJUSQUE
ELA HÆMORRHAGIA

QUAM
SUB AUSPICIIS DIVINIS
EX AUCTORITATE
SISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ
RĞENTORATENSIVM UNIVERSITATE

RO LICENTIA
IN MEDICINA HONORES
IVILEGIA DOCTORALIA
E ATQUE LEGITIME CAPESSENDI

ERUDITORUM DISQUISITIONI SUBJICIT
CUS HUGUENIN
X COMITATU NEOCOMENSI LOCLENSIS
XVII. NOVEMBRIS MDCLXX.

H. L. Q. C.

prati ex Officina Universitatis Heitziana.

